

Datum
2020-05-19Diarienummer
2020-4476-2Mottagare
Utbildningsdepartementet
103 33 StockholmEr referens
U2020/00060/S

Nya regler för skolor med konfessionell inriktning (SOU 2019:64)

Inledning

Säkerhetspolisen är en brottsbekämpande myndighet och deltar i det brottsförebyggande arbetet t.ex. för att hotet från våldbejakande extremism ska minska. Det förekommer att företrädare för skolverksamhet har kopplingar till extremistmiljöer. Det kan bidra till en ökad radikaliserings i Sverige och till våldsbejakande miljöers tillväxt. Det kan röra sig om att personer som förknippas med våldsbejakande extremism är aktiva inom t.ex. fristående skolor och förskolor. Det är mot den bakgrunden av stor vikt att skapa effektiva och rättssäkra verktyg för att ge myndigheter förutsättningar att neka dessa verksamheter tillstånd att bedriva verksamhet om det skulle visa sig att de inte uppfyller de krav som kan ställas i ett demokratiskt samhälle. Antidemokratiska krafter ska inte kunna bedriva offentligt finansierad skolverksamhet som kan bidra till extremismmiljöernas fortlevnad eller tillväxt.

Säkerhetspolisen anser att utredningens förslag om att utöka ägar- och ledningsprövningen med demokrativillkor i många delar borde stärka möjligheterna att motverka antidemokratiska krafter inom skolverksamhet. Förslagen kan bidra till att begränsa handlingsutrymmet för individer i extremistmiljöerna att använda sig av skolor som en plattform att verka ifrån.

Säkerhetspolisen delar utredningens uppfattning att eventuella skärpningar av ägar- och ledningsprövning så långt det är möjligt bör omfatta alla enskilda huvudmän oavsett om verksamheten har konfessionell inriktning eller inte. Det är enligt Säkerhetspolisen viktigt att prövningen får ett så brett genomslag som möjligt.

Säkerhetspolisen vill även i enlighet med myndighetens remissvar avseende utredningen Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället (SOU 2019:35) framhålla behovet av ett kunskapscentrum som skulle kunna stödja

Datum

2020-05-19

Diarienummer

2020-4476-2

myndigheter i de svåra bedömningar som är förknippade med demokrativillkor m.m.

Säkerhetspolisens remissvar berör utredningens förslag om demokrativillkor och angränsande frågor. Säkerhetspolisen lämnar följande kommentarer och synpunkter på förslagen.

Förslag till utökad ägar- och ledningsprövning och att demokrativillkor ska beaktas vid tillsyn och återkallande av godkännande

Säkerhetspolisen välkomnar utredningens förslag om att ställa upp demokrativillkor i samband med ägar- och ledningsprövning. Det är positivt att prövningen av enskilda huvudmän stärks och fördjupas genom kompletterande prövning som fokuserar på vissa centrala demokratiska principer. Såsom demokrativillkoren är utformade bör de i stort träffa den problembild som Säkerhetspolisen har sett hos aktörer i extremistmiljöerna.

Enligt förslaget är det den enskilde eller en företrädare för verksamheten som anges i 2 kap. 5 a § skollagen (2010:800) som omfattas av demokrativillkoren. Säkerhetspolisen anser att en sådan avgränsning av vilka personer som omfattas av villkoren riskerar att bli för snäv. Säkerhetspolisens uppfattning är att även personer utanför den angivna personkretsen skulle kunna ha ett väsentligt inflytande över verksamheten och anser att de bör kunna omfattas av prövningen av demokrativillkoren. Det bör framgå av bestämmelsen. Utöver det bör samtliga personer som vid ansökningstillfället förväntas förekomma i verksamheten, även anställda hos en huvudman, omfattas av prövningen.

Det är positivt att det i författningskommentaren framgår att *främja antidemokratisk* verksamhet kan innefatta att en huvudman anställer personer som har kopplingar till extremistiska miljöer eller anlitar externa föreläsare med sådana kopplingar, och ger dessa möjligheter att direkt eller indirekt påverka barn och elever i verksamheten.

Säkerhetspolisen välkomnar förslaget om att Skolinspektionen och kommunerna ska utöva tillsyn över att enskilda som godkänts fortlöpande uppfyller demokrativillkoren och att ett godkännande ska kunna återkallas om den enskilde inte längre uppfyller ett demokrativillkor. En sådan uppföljning och tillsyn kan vara effektiv för att begränsa extremistmiljöernas tillväxt. Det är viktigt att de myndigheter som ska utföra tillsynen ges resurser för att kunna utöva tillsyn i tillräcklig omfattning.

En samlad godkännandeprovning och tillsyn för fristående förskolor och vissa fristående huvudmän

Säkerhetspolisen delar utredningens uppfattning att en samlad godkännandeprovning och tillsyn bör övervägas.

Datum

2020-05-19

Diarienummer

2020-4476-2

Som utredningen konstaterar ställs redan enligt nuvarande lagstiftning höga krav på den godkännande myndighetens förmåga att granska potentiella huvudmän. Utredningens förslag om förstärkt ägar- och ledningsprövning och stärkt kontroll kommer att göra uppgiften än mer grannlaga. Säkerhetspolisens uppfattning är därför att det kan vara en fördel att samla prövningen hos en central myndighet som har möjlighet att över tid bygga upp kunskap och metoder för bedömningen.

Oaktat om prövningen av godkännande och tillsyn samlas hos en central myndighet anser Säkerhetspolisen att det finns behov av ett kunskapscentrum som kan ge stöd till de som ska bedöma om demokrativillkor är uppfyllda.

Behovet av ett kunskapscentrum

Säkerhetspolisen bedömer att en viktig faktor för de tillståndsgivande myndigheterna är vilken information de kan få tillgång till för att upptäcka eventuella brister i förhållande till demokrativillkoren. Säkerhetspolisen har i sitt remissvar avseende utredningen Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället (SOU 2019:35) konstaterat att myndigheten kan ha relevant information i detta sammanhang. I de flesta fall kommer dock sådana uppgifter som Säkerhetspolisen har tillgång till och som kan inverka på bedömningen av tillståndsgivningen omfattas av sekretess enligt 18 kap. 2 § och 35 kap. 1 § OSL. Säkerhetspolisen har därför begränsade möjligheter att förse tillståndsgivande myndigheter med information. Dessutom är säkerhetspolisens arbete mot våldbejakande extremism brottsbekämpande medan bedömning av demokrativillkor är en bredare uppgift som bör kräva tillgång till annan information som är anpassad för den uppgiften.

Att utreda om en presumtiv huvudman kan komma att bryta mot grundläggande demokratiska principer är en svår uppgift. Säkerhetspolisen bedömer att det kommer vara avgörande att den som prövar ansökan och bedriver tillsyn har resurser och kompetens avseende t.ex. organisationer, aktörer, extremism och antidemokratiska miljöer, språkförmåga och förmåga att hitta relevant information. Enligt Säkerhetspolisen skulle ett kunskapscentrum med uppdrag att ha den samlade kunskapen inom området kunna utgöra ett stöd för myndigheternas bedömning. En fördel med en sådan ordning är att ett kunskapscentrum skulle kunna användas även av andra myndigheter som har att granska att demokrativillkor eller liknande krav är uppfyllda för offentligt finansierad verksamhet.

Datum

2020-05-19

Diarienummer

2020-4476-2

Detta remissyttrande har beslutats av säkerhetspolischefen Klas Friberg. I den slutliga beredningen har även biträdande säkerhetspolischefen Charlotte von Essen, chefsjuristen Per Lagerud och operativa chefen Johan Olsson deltagit. Verksjuristen Fredrik Sjöberg har varit föredragande.

Klas Friberg

Fredrik Sjöberg